

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/
siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis
diuine**

Henricus <de Frimaria>

Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Tertjum Preceptum

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

PRECEPTA

stianis / videlicet corde / ore / opere Corde quidē
sicut illi qui solo noīe christiani vocant rem et ve
ritatē noīs abnegantes. quia licet sacramentum
baptismi receperint. re tñ sacramēti id est gratia
carent. Ore vero scz mala iuratōe voti transgres
sione / verbi dei derisione. p̄dicatōne q̄ sit mala / et
vana intentōne. et etiam i deuota oratōne. De q̄
dicit̄ Isaie. 29. Populus hic labijs me honorat
cor. 2c. Opere vero sicut hypocrite q̄ nomen dei
in vanū assumūt in simulatōe operis exterioris /
nō in pietate cordis. Bene nāq̄ illud in vanum
recipiunt q̄ vanā gloriā appetētes mercedē suam
recepērūt. Ex p̄missis diligēter consideranti p̄z
q̄liter q̄s de isto p̄cepto debeat confiteri.

QUARTUM p̄ceptū ē Memētote diē
sabbati sanctifices. Hoc p̄ceptū refertur ad
spū sancti grām siue bonitatem sicut scdm ad filiū
veritatē. 7 p̄mū ad p̄is potestātē. Hoc 7c hōies
p̄ affectū deuotōis totalr hac diē q̄scere. ita q̄ si
hō q̄c̄q̄ i orōibz v̄l bonis operibz p̄ totā septima
nā neglexerit. h̄ recuperet isto diē. Vñ ad euidētā
hui⁹ p̄cepti p̄mo q̄rit̄ q̄rebomī fuit datū Ad q̄d
dōm ē q̄ hui⁹ triplex ē ratio lr̄alis. **P**rima
ē diuini cult⁹ vacatio / vt hō isto diē simplr deuot
tioni studeat. Et quicquid boni alio diē neglexe
rit: hoc isto diē potissime restauraret.

Secunda ratio fuit auaricie restrictio. Vnde
nō tantum ab operibus mechanicis / sed 7 a merc
caturis isto diē abstinere debemus.

Tercia fuit diuine omnipotentie maior recoz

TERTIUS

Datio. qz sicut deus requieuit die septimo ab omibz
 opibz z rebz qz fecerat in obsequiu homis. ita ho
 debz qiescere ob omi ope exteriori. vt vacet diuine
 laudi. deo scz laudes referedo p creatois bnificio
 qz deo oia i sui obsequium z subsidiu pduxit. Est
 etiā huius pcepti triplex rō mystica. ¶ Prima ē al
 legorica scz qz sabbatū fecit requie corpis xpi i se/
 pulchro z etiā solatōez aiay i libo q p psetiā aie
 xpi facta fuit. ¶ Scda rō ē tropologica. qz sab/
 batū fecit requie aiay i deo p deuotōis affectū z
 p pteplatois exercitiū. ¶ Tertia rō ē anagogica
 qz fecit qetē aiay in celo ad quā p psetē vacatōez
 mētis in deo speram puenire. ¶ Scdo qrit qre
 dies sabbati fuerit trāslata i dñicā. Ad qd dicē/
 dū ē q hoc fuit factū siliter triplici rōne. ¶ Pria
 ob memoriā bnificij icarnatōis. qz sicut die dñico
 mūdus fuit creatus. ita eodē die p icarnatōis myste/
 riū recreatus ē. Et hoc bnificiū dignissimū i memo/
 ria iugiter ē habēdū. Quia p hoc nobis deus sum
 mā charitatē exhibuit. dicēte aplo. Propter ni/
 miā charitatē q deus dilexit nos. misit deus filiū suū
 vnigenitū. zc. Ex maxīma em charitate pcessit
 qz ideo p hū eternū hō fieri voluit vt te deificaret.
 et vt hoīez abiectū ineffabiliter exaltaret z vt hoīem
 medicū thesauro diuinitatē locupletaret. Et vt
 ista in nobis efficeret. lumē diuine claritatē absco/
 dere voluit sub velamine nostre mortalitatē z po/
 tētā diuine maiestatis sub velamine humane infir/
 mitatē. ¶ Scda ratio est ppter memoriā bnificij
 nostre redēptōis. Nā xps illa die naturā huma/

PRECEPTA

hā de vinculis captiuitatē eripuit. In quibus fere p
quingenta milia annorum fuerat mirabiliter captiuata/et
de carcere tenebrarū eduxit. qz licz aīe i libo nō ha
berēt penā sens^u: habebāt tñ penā dāni/cū sua
te erāt visione diuina. Ad quā illa die p xpi diuī
ni p̄sentia feliciter admittēbant. Eadem etiā die
dyabolū alligauit. ei⁹ potētiā adimēdo. q̄ qdem
bñficiā merito debēt in memoriā retineri z iugit̄
recoli cū grāz actōne Ad quod mouemur exēplo
Isaie dicentis. Miserationum dñi recordabor.
¶ Tertio propter memoriā beneficij resurre
ctionis que fuit causa z exēplar nostre resurrectio
nis. Nam illa die tria beneficia nobis contulit.
¶ Primum qz mortē destruxit z eam in seipso occi
sus occidit. Nā s̄m Augustinū dignū erat vt q̄a
dyabolus xpm innocentē peremit. potēstatē per
deret in eos quos sua calliditate vinctos detine
bat. ¶ Secundum est qz quando resurrexit natu
ram humanā veste immortalitatis induit. cū imoz
talis z ipassibilis resurrexit. ¶ Tertium qz timo
rem mortē a nobis abstulit. quando per resurre
ctionē suam nos de beatitudine eterna assicura
uit/cuz certū sit q̄ membra seq̄ debeāt vbi caput
suum precessit. Et ideo dicit Leo papa q̄ hec di
es tantis diuinarum dispensationū est misterijs
consecrata. vt q̄cquid insigne est a deo cōstitutuz
in terris. in hui⁹ diei dignitatē sit gestū vtpz i spū
sancti missione/in episcopozū consecratōez in sc̄i
moniali velatiōez z huiusmodi Specialis tamen
ratio fuit translatōis ne videremur iudicare diē

QUARTUS

sabbati more iudeorum obseruando. **S**ed est sciendū q̄ istud p̄ceptum potest tripliciter accipi. **P**rimo generaliter vt cessemus a vicijs. **S**ecundo specialiter .vt cessemus ab operibz corporalibus et actibus mechanicis p̄ quemēs impeditur ne libere possit deo vacare. **T**ercio specialissime vt contingit in viris cōtemplatiuis qui ab omnibus occupatōibus mundanis se abstinent vt totaliter deo vacent. **P**rima vacatio est ad salutem necessaria: **S**ecunda est debita .quia conuenit obediente diuini p̄cepti. **T**ercia est p̄fecta .qz solum conuenit perfectioni status cōtemplatiuoz qui sibi z omnibus mūdi alibus mortui .soli deo vacant. **E**t iuxta p̄dictam distinctionem .istud p̄ceptū tripliciter exponit. **P**rimo sic. **D**emēto vt diem sabbati sanctifices ad est summo studio illā diē honores nihil se corporealis operis in ea faciēdo q̄d possit impedire quietē mentis in deo .z secundum hunc intellectum istud p̄ceptum contingit transgredi quattuor modis. **P**rimo manualiter operando **S**ecundo mercationibz intendendo. **T**ercio placita secularia frequentando. **Q**uarto actum iudicarium exercēdo .qz ius statuit vt illo die strepitus iudicarius cōquiescat. **L. de ferijs li. 3. l. Dies dies iubem⁹ cōiuridicos Imp. val. Itē ibidē imp. Leo. l. Dies festos. P̄est tñ vt d̄t Guillerm⁹ in glo. vl⁹ p̄ pace tractanda .vel confirmanda licite iuramentum p̄stari **E**x quo patet . q̄ quicunqz sabbatum violat mortaliter**

PRELUD

peccat. Excusat tñ q̄s a pctō mortali q̄ttuor mo/
dis. ¶ **P**riō q̄dē p̄t laborz v̄l opis modicitatez
pura si labor sit tā modic⁹ q̄ q̄etē mēt̄i dō nō pos
sit īpedire. Et h̄ innuit ī glo. Exo. 31. sup illo x̄bo
Quicūq; polluerit sabbatū. glosa. turbādo q̄etē
aīe: morte moriat̄ scz aīe z corp̄is. Ex q̄ p̄z q̄ solū
ille labor q̄ turbat q̄etēz spūs libertatē causat pec
catū mortale. ¶ **S**c̄do p̄t laboris necessitatē q̄
tāta dz eēt labor opis sine rei piculo nō posset p̄/
ueniri nec differri sic p̄tingit ī messibz p̄t incurstz
hostiū. z in vindemijs p̄ter frigus z ī captura al
lectū que solū fit tpe determinato. In talibz em̄ ex
cusat necessitas q̄ legē nō h̄z. vt p̄z extra de cōsue
tudine. ca. 4. Quanta aūt sit necessitas vel etiam
laboris quātitas q̄ a pctis excusat: ad arbitrium
boniviri iudicā dū est. ¶ **T**ñ dicit Guillelm⁹ ī glo.
q̄ viatores minutores z ferratores equorum si ta
lia faciūt nō p̄t questum p̄rium: sed p̄t necessi
tatē aliorū: excusant a pctō alit̄ nō. ¶ **T**ertio pro
pter cordis pietatē. qz bene lz arare in sabbato p̄
pter deum z agrū paup̄is p̄t deum seminare v̄l
ducere religiosi ligna z alijs miserabilibz perso
nis. ¶ **Q**uarto p̄t publicam utilitatez. pura la
borare p̄ ponte vel via seu etiam ecclesia reparan
da. dum modo hoc gratis fiat. ¶ **S**z hic incidit
dubitatio. Cū em̄ obſuatio sabbati sit d̄ p̄cepto
diuino: diuinū autē p̄ceptū sit maius q̄ huma
num: videtur dubitabile quomō ecclia que v̄t
p̄estate humana poterit dispensare ī casibus
predictis super transgressione p̄cepti diuini.

D i

TERCIUS

Ad qđ dđm ē qđ ecclia bene videt dispēſare i pđt
ctis duplici rōne. **Q**uo qz ecclia nō tm̄ vtiť po/
testate hūanayt rō supponit: s̄ etz potestate diuina
ideo eadē potestate dispēſat ecclia i pcepto diuino
qua deus ipam pdidit. Ex hoc pz qđ q̄cunqz pot/
testatē vl̄ clauēs ecclie ptennit: dei potestate pten/
nit Luce decio. Qui vos spernit me spernit.

Scđo qz dispensatō vel sumit p mādātū rela/
tione. z sic vez ē qđ ecclia vl̄ minor potestas non
pōt dispensare i mandato superioris. vel sumit p
mandatū itē interpretatione. pura declarando in quo
casu fm̄ intentionem legislatoris mandatorū obli/
get ad sui obseruantiam/ z i quo casu non. Et h̄
modo ecclia p̄t dispensare i pcepto diuino.

SELVADO exponit sic. Sabbata san/
ctifices id ē summo studio illo die p̄cipue peccata
mortalia caueas nihil i eo facinorū cōmittēdo. qz
multo pei⁹ ē peccare vl̄ delinquere tali die sancta
q̄ i alia. **U**n̄ narrat h̄m̄s Gregori⁹ i libro tertio
dyalogoz/ qđ qđā legitima a viro suo cognita cū se
p̄cessionē iūgeret a Dyabolo rapit̄/ z multum ab
eo verat̄. Et si h̄ fit i psonis legitimis: q̄nta pena
erit plectēd⁹ illegitim⁹ p̄cubit⁹. **U**n̄ dic̄ Aug⁹. i
libro de decē cordis. Dico tibi qđ sp̄ualit̄ obfues/
sabbatū nō quō iudei obseruāt. Corpali em̄ ocio
vacare volūt ad nugas z luxurias suas: multo at̄
meli⁹ facerēt si i agro suo aliqđ vtile die sabbati se/
minarent. q̄ qđ i theatroz seditioib⁹ insisterent z
meli⁹ fem̄ie eoz lanas i sabbato fillarēt: q̄ qđ totā
die in chorea impudice saltarēt. **U**n̄ Seneca de

PRECEPTA

risit sabbata iudeoz dicens eos perdere septimam
partē in vite sue. Un̄ i talibz implet illō Tenoz
p̄mo. Uiderūt eā hostes ⁊ deriserunt sabbata ei⁹
⁊ hoc rationabiliter. Lū em̄ p̄ncipalis intentio le
gislatoris sit p̄pter hoc nos abstinere a corporalibz
opibus vt liberius possim⁹ vacare sp̄ualibz.
vt patet de Conse. distinctione q̄nta vbi sic dicit.
Ieiuniū magnū ⁊ generale est abstinere ab iniquē
tatibus ⁊ ab illicitis voluptatibz seculi quod est
p̄fectum ieiuniū. p̄ q̄ illoz sabbata merito de
ridentur qui tali die deuotione reiecta: soluz ocio
corporali ⁊ sue lasciuie vacant. ¶ Sciendum au
tem q̄ sunt duo peccata que maxime frequentan
tur dñic⁹ diebz ⁊ festiuis. scz chorea ⁊ ebrietas Et
ideo de chorea p̄mo notandum q̄ lz in se non sit
mortale peccatū: tñ ex quattuor circūstantijs con
trahit deformitatem p̄cti mortalis. ¶ P̄mo q̄ dex
tatione persone: puta si persona sit religiosa vl ec
clesiastica: tunc enim ratione scandali potest com
mittere peccatum mortale. ¶ Secundo ratione
temporis vt si fiat tempore missę vel alio deuotōis
tempore quis chorset. ¶ Tertio ratione loci vt
si fiat in ecclesia vel cimiterio: tunc enim propter
irreuerentiam deo in loco sacro exhibitam potest
committi peccatum mortale. ¶ Quarto ra
tione finis vel modi vt si fiat libidinosa intentio
ne vel etiam seruetur impudica gesticulatio vel
saltatio lasciuia prouocans ad libidinem Ad quā
intentionem videtur referri verbum Augustini sit
praepositum de decem cordis Et predictę q̄rtuor

TERCIUS

conditiones cōplectuntur hoc metro. **T**empore
sine/loco/persona. chorea caueto. **S**cdo notā
dū ē ebrietate z gula qñ sint mortalia vl' venialia.
Nā vno^o ebrietas p̄t dīceremētē obnubilatō /
nē vl' gula p̄t ip̄ortare solā corporis īnguatiōem: z
sic nō s̄t peccata / s̄ pena pcti. vt p̄z. 15. q. p̄ma. ca
pitulo. Sane. **S**cdo ebrietas ip̄ortat imode
ratā potatōez vl' gulā imoderatā cū sumptōez.
z tūc s̄ ī talibz actibz q̄s intēdat vl' appetit īebrū
ri/ aut etz crapulari: sic vtrūqz ē pctm mortale: S̄
aut talia nec appetit nec intēdit s̄ solo casu eueni
unt: sic solū s̄t venialia. Si etz ex fortitudine po
tus vl' nimietate cūbi/ vl' debilitate sumētis pueni
unt: s̄t venialia. p̄t notēt iura. di. 25. ca. Crimi
nis. **E**st aut notā dū q̄ trāsgressores hui⁹ p̄ce
pti vident specialit̄ memoriā amisisse. p̄pter quod
eis signāter d̄r. Memēto vt diē sabbati sc̄tifices
Nā īdeo vident memoriā amisisse/ qz nec recordā
tur eoz q̄ vident ī natura. vbi oīa vegetabilia et
sensibilia quierē appetunt post laborē. sic est vide
re ī aīalibz z plantis q̄ fructificāt z laborāt ī esta
te: sed quiescunt ī hyeme. Nec etz eoz que ī scri
ptura legim⁹. Legim⁹ em̄ Gen. 2. q̄ dñs requie
uit diē septimo ab omni ope quod patrarat. Isti
aut laborāt p̄ totā septimanā pro misero corpore
sed ī diē dñico laborāt pro dānatione aīe: cuz tñ
deus preceperit tali diē vacare ab omni corporali
opere/ vt homo liberius z quietius vacaret diuīo
cultui. Lūius vtrūqz isti vident obliti qui per totā
ebdomadam diēs sanctificāt laborando ī opibz

PRECEPTA

ficitis: sed diem dñicam polluunt z contaminant
intēdendo voluptatibz ebrietatibz z chorcis. Et
de his conquerit dñs Eze. 22. Sanctuaria mea
spreuitis: z sabbata mea polluitis: propterea da-
bo vos cōtempribiles omnibz nationibz: P

MERTIO exponitur sic. Demēto vt di-
em sabbati sanctifices ad ēvt illa die purissime cō-
templationis z pfecte quieti mentis intēdas ab oī-
bus mundanis cogitationibus vel occupatiōibz
re subtrahendo: z p actū intime contēplatiōis p̄ita-
ti diuine liberrime vacando. qđ pprie puenit mē-
tibz contēplatiuis q̄ singula dei bñficia mente de-
uotissima ptractāt. z p q̄libet pcepto bñficio deo
pfectas gr̄a z cōdes exoliunt replicātes tota die
illud Isaiē. 63. Miserationū dñi recordabor: lau-
dem dicā p oībz que dedit nobis dñs d̄s nr̄. Et
istam quietē mentis in deo quelibet mēs deuota
feruent emulari d̄z pp̄ tria bōa q̄ ex̄ide sequunt̄
Primū est seminis deifici in aīa sepulti fructuo-
sa germinatō. qđ p̄z. qz multa semina p̄tūtū natu-
ralit̄ hōī cōplātata latent in mente rōnali: z ibi q̄-
dam desid̄ia z ariditate mentis pereūt z desiccant̄
que oīa copiosum fructum pducere: si p lumen
gr̄e diuine z p feruorem deuotionis fecundarent̄.
Quod exemplum p̄z in sole materiali qui radijs sui
splendoris z feruoris terram penetrans semē i ter-
ra defossū z occultatum viuificat z fecundat: sic
etiam per lumen diuine gratie z feruorem dilectō-
nis z deuotiōis qua mēs q̄escit in deo: virtutū se-
mina in mēte rōnali latentia yberius fecundantur

TERCIU

Secūm ē pñtis vite attediatio / z oīm terrenozū
libera despectio. Nā certū ē q̄ dulcor q̄ mens intē
mo feruore quiescit ī deo: causat ī boīe tediū z me
rozē toti⁹ vite pñtē / z iduc̄ mēti deuote q̄ndā insi
piditatē z nauseā oīm terrenoz. Nec mi⁹ qz scdm
Bregoniū. gustato spū desipit oīs caro. Cui⁹ rō ē
qz sic ignis material ī reb⁹ suo feruore adustis au
fert oēm pulchritudinē z placibilitatē: reddēs ea
nigra z deformia ad vidēdū: ita feruor interne deu
uotōis oēm dulcedinē vite pñtē in tediū z merorē /
z rez rpalū pulchritudinē z placibilitatē ī q̄ndaz
insipiditatē z nauseā puerit. qz sic s̄m Bernardū
spens Moysi deuorabat sp̄etes magoz: ita dul
cor itime deuotōis oēm dulcedinē vite pñtis tol
lit / z in quandā insipiditatem conuertit. **T**erti
um est cordis frigidū duri z rigidū perfecta liquefa
ctio / z diuinoz instinctuum prompta executō. qd̄
patet. Nam sicut radij solares glaciem resoluunt
ita feruor interne deuotionis mentem frigidaz ge
lu torporis z desidiē constrictam a deo resoluit z li
quefacit / vt prompte diuinis instinctibus conser
uiat / z p̄viam mandatorum dei ī oīm virtutū exer
citiō feruenter z celeriter currat. Quem motuz be
ne senserat Psalmista cum dicebat. **U**iam man
datorū tuozū cucurri cū dilatasti cor meum. Post
q̄ meā mentē dilatastī z inflāmastī feruore tue de
uotōnis oīno desidia. p̄cul mota / mā data tua im
pleui / z oīb⁹ diuinis instinctibus prompte z dele
ctabiliter acquieui. Sz forte dicerz aliquis Pau
per suz / tantū habeo laborare pro cōmūibus inf

PRECEPTA

diligentijs q̄ inde obliuiscor̄ contemplationis et orationis. Huic ego respondeo q̄ talis debet diligenter aduertere an sua occupatio sit maior q̄ illius eximij regis Dauid qui habuit regnū latissimū et terras pluriās gubernare: q̄ tamen de seip̄o dicit Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. Et alibi Septies in die laud̄ dixi tibi. **Sciendū** autē q̄ sicut quilibz christianus adultus tenetur oī die ad aliqualem memoriā de deo pro suis beneficijs habendā: ita religiosus et cleric⁹ beneficiar⁹ tenet ad horas canonicas: quas si sine causa legitima omittunt: mortaliter peccant. Et nō solū cū qui horas canonicas ad quas tenentur omittunt peccant mortalit̄: verū etiam q̄ eas negligēter dicunt: Nō quidē ex impotentia vel infirmitate: sed potius ex contemptu vel mala consuetudine. quia h̄ negligentia ī talibz scdm se et fragilitatem hūanā considerata sit venialis: contemptus tñ et mala consuetudo faciūt eā mortale. vt p̄ de Conse. di. 20. in textu et glosa. Et sic patent tria precepta que ordinant hominē ad deum. **Primum** q̄dem ad venerandū sc̄ patris potentia. **Secundū** ad colendum filij veritatē **Tertium** ad iugiter meditandum sp̄s sancti bonitatē. Sed est diligentissime aduertendū q̄ contra tria precepta p̄dicta cōtingit hoīem tripliciter peccare. **Primo** ex impotentia vel infirmitate/aut etiam ex timore. et sic peccatur quasi contra patris potentiam et contra primum preceptum. Dicitur autē peccatur ex impotentia vel infirmitate quando peccatur ex passiōe

VERTU

que indicat nature corrupte fragilitatēz impoten-
tiā. Ex timore autē ptingit peccare dupliciter s̄m
duplicē timorē. Est em̄ q̄dā timor hūanus q̄n̄ sc̄z
timentur pericula carnis. Est timor mundan⁹ q̄n̄
sc̄z timentur pericula rerum. Et isti timores mali
sunt. Et mortaliter peccant qui p̄pter eos faciunt
illicitū q̄d est cōtra deū v̄l omittūt aliq̄d licitū ad
quod tenent. Vñ istos timores excludit saluator
Math. 10. Nolite timere eos qui occidunt corp⁹
sed pot⁹ eū timete qui pōt aiām z corpus mittere
in gehennaz. Ex quo sequit̄ correlariē q̄ si q̄s mi-
les iuuat dñz suū in bello iusto. v̄l si probabiliter
credit eū habere iustū bellū: in his duob⁹ casibus
pōt iuuare dñm suū sine peccato sed nō amicum vel
cognatū nisi sciat eū habere iustum bellū. Et hoc
pbat. 23. q. 1. Quid culpa. Iustū autē bellūz s̄m
Guillermū. est q̄d v̄lascit̄ iniurias vel q̄d gerit̄ p̄
rebus debite repetēdis: z sic gens vel ciuitas plecti
potest. ¶ Secūdo fit peccatum per ignorantia siue
errorē: q̄si contra filij sapientiaz. z sic peccatur con-
tra secūdū p̄ceptū. Dicit̄ autē peccatū ex ignorantia
q̄n̄ aliq̄d ignorat̄ eoz quoz scientia a pctō impedi-
uisset. z tūc distingue. quia v̄l hoc fit ex ignorantia
iuris z h̄ nō excusat. qz est vincibilis. vt p̄z. i. q. 4.
ca. vltio. Sz si est inuincibilis excusat. sicut p̄z de
infantibus furiosis vel dementibus quibus nō impura-
tur q̄d faciūt vt dicit Bernard⁹ in glo. ¶ Simi-
liter etiā excusatur is qui sequit̄ vnā opinionēz p̄-
babilēz famosaz vbi magistri inter se p̄trarie opi-
nantur. Aut hoc fit ex ignorantia facti z sic excusa

PRECEPTA

tur hō a pctō obliro dūmō duo i se habeat **P**ri
mū ē: si adhibz diligētiā quā p̄t adiueniēdū pctm
oblitū. vt h̄z Isaie. 38. Recogitabo tibi oēs an
nos meos. zc. **S**cōm ē si oret dēū vt reuelet si
bi. Tūc em̄ s̄m Augustinū a reuelat/aut relaxat.
Tertō: fit pctm ex malitia siue ex electōe vt cuz
hō ex voluntate deliberata pctō adheret. Et sic pec
cat s̄ tertū p̄ceptū. qz s̄ bonitatez spūs sancti. Et
talia dicūt pctā i sp̄m sc̄m. Circa q̄ duo p̄ ordinē
s̄ declarāda. **P**rimū ē qz q̄r s̄ pctā i sp̄m sc̄m
Scōz ē: an illa pctā sint mortalia s̄ v̄l si qnqz
p̄nt eē venialia **P**ropt̄ p̄mū ē sciēdū qz peccatū
i sp̄m sc̄m pp̄ie d̄r illō qd̄ ipugnat bonitatē spūs
sc̄i cui⁹ gr̄a fit remissio pctōz. Et tale pctm qd̄ fit
ex certa malitia s̄m theologos. v̄l ex electōe sc̄m
Abm. 3. Ethicoz d̄r irremissibile vt p̄z. Math.
12. i textuz glosa. Nō qz nūqz remittat: s̄ qz nō h̄z
causaz remissibilitatē. tollit em̄ oīa illa q̄ requirunt
ad remissionē pctōz. Et qz sex sunt p̄ditōes que
requirunt in remissione pctōz: ideo sunt sex sp̄s
pcti in sp̄itū sanctū. Haruz aut̄ sex: due sumunt
ex parte remittētis **P**rima est: dei misericōdia p̄do
nans culpā z contra h̄c est desperatō. qz homo
propt̄ grauitatem peccatoruz desperat. vt p̄z per
Layn qd̄ despauit de dei misericōdia. Dixit ei Layn
dño Gen. 4. Daioz ē iniquitas mea q̄ vt veniam
merear. z sic fuit deceptus. qz **(Psalmista teste)**
Prope est dñs oībus inuocātibz eū in veritate. p̄
pe em̄ id est propitius est omnibz inuocantibz euz
z hoc in veritate id est non secūdum mala deside

UERTUTES

ria q̄ aliud querunt q̄ ip̄m deū. glo. increpationē
busz minis nō cōuertunt ad deū: sed desperādo
accumulant crimē suum. Gregorius. ¶ **S**cōda ē
iusticia obligans ad penam. Et contra hanc ē p̄/
sumptio impunitatis. Similiter ex parte penitē/
tis duo requiruntur. ¶ **P**rimū est dolor d̄ pec/
catis preteritis. z h̄ ē final' ip̄nitētia. ¶ **S**cōm
ē p̄positū abstinēdi a pctis futuris. Et h̄ ē obsti/
natio q̄ hoīs mens ita obstinat' i pctō: q̄ nō vult
penitere. ¶ **S**imilit' tertio ex parte gratie gratuz
facient' per quā simpliciter peccatuz remittit' duo
requiruntur. Nā hec gratia vel confert' in fide ec/
clesie: z contra hoc est impugnatio veritat' agnite
Vel in sacramentis ecclesie vel leg' noue z contra
hoc est inuidētia fraterne gratie. Et non accipit'
inuidētia fraterne gr̄e put aliquis inuidet fratri
suo v' alicui singulari p̄sone: sed quando tanta est
malicia in eo: q̄ displicet sibi de gratia dei crescen
te in mundo. Et sic patet quez quot sunt peccata
in spiritū sanctuz. qz sex. puta desperatio. presum/
ptio/finalis impenitentia/obstinatō/impugnatio
veritat' agnite/z inuidētia fraterne gratie. Pa/
ret etiā qualis ista peccata dicant' irremissibilia/
et qualiter non. ¶ **P**ropter scōm est sciendum q̄
si quis labatur i desperationem ex infirmitate vel
p̄auitate complexionis z de hoc dolet z renitet i/
quantum potest: sic desperatio non est peccatum/
nisi forte veniale. Si autem contingat ex errore v'
deceptione: puta si putans se obsequium presta/
re deo seipsū occidat: sic est peccatum mortale.

PRECEPTUM

Si vero quis desperat ex certa malicia et electioe
vt diffinitiuè dicat cum Layn. Maior est iniquitas
mea q̄ vt veniam merear sic desperatio est pec-
catum in spiritum sanctum. et tali consulendū ē vt cogi-
ter de imensitate diuine misericordie. et simili modo de
alijs dōm est. Nam aut presumptio nascit̄ ex infir-
mitate qua homo nimis de dei misericordia con-
fidit: et sic dicitur peccatum veniale. Aut nascitur
ex errore nimis de meritis suis presumendo: et sic
presumptio est peccatum mortale et spēs supbie.
Aut nascitur ex certa malicia qua omnino inten-
dit dei iusticiā non seruare presumens de impuni-
tate peccati: et sic proprie est peccatum in spiritum
sanctū: quia aufert iusticie dei equitatem. Et tali
consulenduz est vt frequenter cogitet de rigore ius-
ticie. Similiter impugnatio veritatis agnite aut
prouenit ex infirmitate: vt cuz aliquis propt̄ vere-
cundiam vinci nolens impugnat veritatem agni-
tam: et sic est peccatum veniale. Aut prouenit ex
malicia: puta cum propter munera vel stipendia
aliqua que excecant intellectū: impugnat verita-
tem in damnum alterius: vt patet in malis aduo-
catis: et sic est peccatū mortale. Aut hoc prouenit
ex certa malicia: vt cum quis deliberate impugnat
fidem catholicā vel consilia vel precepta euange-
lica: et sic proprie est peccatum in spiritum sanctum
Similiter inuidentiā fraterne gratie: aut prouenit
ex infirmitate: puta si dolet aliū meliorē sibi prefer-
ri: tūc si dolet ppter sui insufficientiam non peccat
quia scdm glosam Bernardi dolor iste bonus est.

TERCIU

Si autem dolet solum propter eminentiam alterius et talis
mors sit in deliberatione: sic est peccatum veniale. Aut puenit
ex ignorantia: puta si quis dolet de alterius excellen-
tia quia propter hoc sibi tunc diminui propter bonum: sic est peccatum
mortale et spes inuidie. Aut puenit ex certa malicia:
puta cum propter depreuationem affectus aliquis nec amat
bonum in seipso nec etiam videre potest in alio: et sic est pec-
catum in spiritu sancto. ¶ De obstinatione autem et finali im-
penitentia: sciendum est quod talia autem sumuntur pro-
uentione et sic obstinatio dicitur permanens voluntas in peccatis. Et
finalis impenitentia solum importat pro-
uentionem et sic ista duo non sunt peccata specialia: sed cir-
cumsstantie cuiuslibet peccati. Aut sumuntur ordine: et sic
obstinatio importat voluntatem deliberatam permanendi
in peccato. et finalis impenitentia importat volun-
tatem non penitendi: que duo sic differunt. Nam
finalis impenitentia sumitur respectu preteriti: quia im-
portat propositum non penitendi de peccatis commis-
sis et sic pro-
uat peccati emendam. Obstinatio vero
sumitur respectu futuri. unde pro-
uat peccati cautelam
et sic ista duo proprie dicuntur peccata in spiritu sancto.
¶ Ex premissis patet qualiter confitendum sit de tran-
sgressionibus huius precepti secundum quemlibet eius intel-
lectum. Et sic patent tria prima precepta que or-
dinant hominem ad deum.

QUARTU preceptum est. Hono-
ra patrem tuum et matrem tuam. Exodi. 20.
In quo precepto secundum Augustinum libro
de decem cordis: implicatur omnis actus beneficen-
tie proximo impendendus siue ex debito naturalis